

Thesium chiriaticarum sylloge V. De fonticulis ... / [Johann Ulrich Raith].

Contributors

Raith, Johann Ulrich, active 1675-1676.
Metzger, Georg Balthasar, 1623-1687.
Universität Tübingen.

Publication/Creation

Tubingae : Typis Johann-Henrici Reisii, 1675.

Persistent URL

<https://wellcomecollection.org/works/s5tub2ew>

License and attribution

This work has been identified as being free of known restrictions under copyright law, including all related and neighbouring rights and is being made available under the Creative Commons, Public Domain Mark.

You can copy, modify, distribute and perform the work, even for commercial purposes, without asking permission.

Wellcome Collection
183 Euston Road
London NW1 2BE UK
T +44 (0)20 7611 8722
E library@wellcomecollection.org
<https://wellcomecollection.org>

15
THESIUM CHIRIATRICARUM

Sylloge V.

De

FONTICULIS,

Quam

Sub

RECTORATU MAGNIFICENTISSIMO

Serenissimi ac Celsissimi Principis ac Domini,

D O M I N I

GEORGII FRIDERICI,

Ducis Wirtembergiæ & Tecciæ,

Comitis Montisbelgardi, Dyna-
stæ Heidenhemii, &c.

P R Æ S I D E

DN. GEORG-BALTHASARE METZGERO,

Med. Doct. & Prof. P.

defendere conabitur

JOHANN. ULRICUS Raith /

Derendingensis.

Ad Diem Junij,

Horis locôque consuetis.

T U B I N G Æ,

Typis JOHANN-HENRICI REISI,

ANNO M DC LXXV.

12

FONTICELLI

GEORGII FRIDERICI

Duci Wittenbergae & Tesciae

Comitis Marchionatus Dux

GEORGII FRIDERICI METZLII

JOHANNIS WILHELMII

Typis Johannis-Henrici

in MDCCCLXXV

Σὺν Θεῷ.

T H E S I S I.

Uod hodiè *Latinis* Chirurgis FONTICULUS, *Barbaris Italarum* linguâ FONTANELLA est, primitivâ olim voce *Rhases de cauter.* fontem dixit. Huc enim velut ad excavatum fontem vitiosa corporis sentina confluit; hinc, ut è fonte perenni aqua scaturigine, totò subinde vitæ cursu vitiosus sanguini humor effluit. *Franciscus Oswaldus Grembs arb. integr. & ruinos. hom. l. 2. c. 1. §. 9.* habitâ etymi fontis ex *Isidoro* ratione, non incongruè cum nonnullis FUNDANELLAM scribit: ille aquas, sanguinis hæc ichorem fundit. Ab *Italarum* ore suum vernacula nostra Fontanell mutuata est, sponteque hinc suâ distinctio, quam *Thomas Fienus* inter synonymum utrumque, alterum Latinum, Italicum alterum, ceu genus inter & speciem, quærit *1. de cauter. 2.* corrui. A Romanis non abeunt *Græci* qui πυγήδιον, Φρεάλιον nominant. Καυτήριον, Cauterium, usitatissimè utrâque linguâ sonat, generali & tropicò sensu, frequentiori causâ in effectûs locum surrogatâ; & sanæ quidem partis, cui familiariter applicatur. Ulcus emissarium, quod, quicquid in corpore sordidum, emittit, utile, beneficii quod præstat intuitu, *M. Aurelius Severinus pyrotech. chir. l. 1. p. 1. c. 15. l. 2. p. 1. c. 1. de record. abscess. nat. l. 6. de gibb. vocat.* Vulnus cauterisatum, constans, *Joh. Baptista Helmontius l. cauterium § 3. 4.* intitulat: nec malè artificiales fistulas dixeris, ut naturales hæ fonticuli audiunt, quorum vices in ægris non rarò suppleant, experienciâ & hæc edoctò *Hier. Fabricio ab Aquapendente l. 3. de ulcer. c. 11.* subscribentibus; recteque inde *Ludovicus Mercatus l. 1. de rect.*

presid. usu. c. 16. fistulari apud naturam ferè idem importat ac ex arte fontanellam efficere. *Ὁμόρως* ulcus omne cujuscunque partis aut formæ, evacuationis gratiâ sive arte sive naturâ factum, signat. Nec sua deest fontanella *Anatomicis*, quâ de horum libri consulantur. Nos h. l. nec hunc nec illum sensum volumus, sed quem thesis sequens exprimit prioribus primò statim intuitu contradistinctum.

II. *Est ulcus artificiale, simplex, cavum parvâ & rotundâ circumscriptum circumferentiâ, in exteriori corporis parte, sive igne urente sive ferrò secante, ad vitiosos à sanguine diversos humores sensim exhauriendos excitatum.*

III. Incertò autore excogitatum remedium hoc, verisimiliter tamen à plantis & arboribus ad hominem traductum, autumat *Severinus l. c. c. 3.* Consuevere, *Pliniò* autore, prisci, cum aliquò noxæ genere laborarent olivæ, peccantis succi evocandi causâ, ad harum caudicem unum vel plures hiatus terebrâ vel securi facere; idem in vitariis omnibus fieri *Ioh. Costæus l. 1. de stirp. nat. c. 57.* prodidit. Quòd igitur in arboribus ante tentârant feliciter, idem pòst in inversa *Philosophi* arbore, homine, factu commodum rati sunt; magna enim ex parte similis hominum medicina & arborum, eòdem iudice *l. 17. hist. nat. c. 27.* Quid si in homine ipso inventionis natura occasionem monstrasset, utque sanguinis per venas de tractionem artificialem spontanea ejusdem vasis sponte suâ dehiscantibus facta cum salute profluvia suaserunt, ita hæc arte excitanda ulcuscula ulcera sponte naturæ subinde in externis artubus orta persuasissent? vide *Caspar. Bartholinum syntagm. de cauter. c. 1. Guerner. Rolsinccium meth. med. spec. comm. l. 4. s. 6. p. 2. c. 1.*

IV. Sed cujus ætatis inventum? Incertò licet primò autore, totum tamen cauteriorum negotium ex veterum

terum monumentis haustum *Herc. Saxonia de pbanigm. in praf. credit, imò ab uberrimo illo ac perenni medicinæ fonte, Hippocrate ipso, dimanasse Zac. Lusitanu. Med. Princ. hist. l. 1. obs. 15. in comm. cum Amato Lusitano l. 5. c. 7. asserit: frequentatos etiam hos Hippocratus tempore Matthias Glandorpius in gazophyl. polyplus. fontic. & setac. praf. oper & l. c. c. 16. statuit, idemque Severinus l. d. probat & approbat variis Hippocratus locis ostensis, quò cum Thom. Fienus l. 1. de cauter. c. 13. & alii faciunt. Contra stant. Hier. Cardanus de spir. diffic. Dominicus Galbanetta de fontic. l. 1. c. 4. Stephanus Rodericus Castrensis quæ ex quibus l. 4. c. 9. Rem distincti-
one Cassp. Bartholinus l. c. c. 5. dirimere satagit. Cassp. à Rejeselys. jucund. quæstion. camp. q. 56. Coum usum fonticulorum agnovisse, sed non usitasse nec cuiquam consuluisse scribit. Christophorus Schorerus cum catarrhis apud Platonem 3. de republ. Homeri tempore primum visis natos hos præcipuos catarrhorum averruncos tr. de fontic. suspicatur. Nos, utut in quæstione hac magis curiosa quam utili facile largiamur Antonio Fumanella de cap. ustion. nullibi sive Hippocratem sive Galenum fonticulorum privatò nomine meminisse, nomen tamen hoc verius ignorasse, non rem ipsam putamus, quam pro temporum suorum more sub generali titulo, communi cauterii velò, occultârunt. Lazarus Sotus l. de loc. t. 130. sub fistulæ apud Coum nomine latuisse persuasus est. Scil. ubique fonticulorum vestigia & umbræ occurrunt, usus ubique desiderabatur, vel nondum visis catarrhis, quò de mox infra constabit.*

V. Quod igitur priscorum sagacitas invenit, posterourm pòst experimenta perfecerunt, confirmarunt, fonticulorumque nomen & fama eò potissimùm tempore innotuere, quò lues Venerea, horrendum illud scortatorum flagellum, in agrū Italicum irrupit, teste Dominico Galbanettâ l. c. in quâ salutare præsidium suum tantū

non toti orbi probarunt, *Minadoô* præcone, sicque Italo-
 rum præcipuè, mox & aliorum populorum gratiam
 de facili occuparunt, ut *ἀλόγως* planè facere, rationi
 & experientiæ obloqui videantur, qui vel novitatis aut
 insufficientiæ notâ, vel inutilitatis, fœtoris aut molestiæ
 tædiô, imò pœnitendæ noxæ crimine aut colore quo-
 cunque aliô, foniculorum usum defamare cogitant,
 horumque implorantes asylum, in proximum non mo-
 dò injurios, sed in DEUM ipsum blasphemos procla-
 mant cum *Prosp. Martiano comm. in Hipp. de tumor. Job.
 Baptista Helmontio l. cauterium* inscripto, nec non *asthma &
 tussis*, it. *de latice* & alibi, mirarique subit etiam *Jacob.
 Primerosium l. 4. de vulgi errorib. c. 56.* in horum castra
 transisse tot tantisque rerum testimoniis contraniten-
 tibus. Rationes illorum vel retulisse refutasse est; u-
 trumque ad satiem præstitere *M. Aurelius, Severinus l. d.
 c. 5. Job. Scultetus armament. chir. p. 1. tab. 55. Guerner. Rol-
 finccius l. c. c. 7. & de febr. c. 126. Christophorus Schorerus l.
 c. Paulus Zacchias t. 3. quæst. Med. Legal. consil. 83. Paulus Am-
 manus Med. Critic. c. 35.* Actum non agemus.

VI. Vindicatâ itaque foniculorum dignitate, ad-
 ministrationi propius accedimus, materiam seu instru-
 menta, horum applicationem, locum, tempus & de-
 nique usum visuri.

VII. *Materia* s. instrumenta sunt *ignis urens & fer-
 rum secans*, vel solò nomine exosa & nescio quid crude-
 le spirantia. *Ignis actualis & potentialis* in usum vocatur.
 Illum plerique ægrorum, præprimis nostratium, morbô
 ipsô gravius remedium habent, unde iste apud *August.
 Thonerum*, Medicô cauteriî vulnus suadente, honestus,
 exclamat, civis sum; maleficus illâ pœnâ dignus & sce-
 leratus. Non item Itali, Galli, Hispani & nationes aliæ,
 quæ totô hunc die admittunt, præclarum encomium,
 omni-

omnibus paginis deprædicant, usum inculcant, videlicet *Hier. ab Aquapendente in oper. chir. Bened. Sylvaticum in consult. med. Laz. Riverium in praxi, Ludovic. Mercatum l. c. & complures alios à Glandorpio l. d. c. 5. collectos, quibus hic ipse calculum suum addit, & imperatas à se fontanellas 14. annorum, dum Medicum egit, spatiò, duabus exceptis, vel actuali omnes cauteriò vel sectione peractas testatur.*

VIII. Tot autem *Actualium* [quæ *Clavilia Job. Andr. à Cruce in offic. chir. vocat.*] tum solidorum tum liquidorum genera sunt, quot corporum ignitorum, quæ ad urendum conducì possunt, hæcque magno Veteres agmine ex vegetabilium, mineralium, animalium regno convocarunt, quorum tamè potissima hodiè ob ineptitudinem & causas alias apud *J. Costæum de præsid. ignis c. 28. M. Aurel. Severinum l. d. p. 2. c. 12.* obvias exulant. Ex solidis primas tenent mineralia, & hæc inter ferrum ignitum, hoc in negotio ob certiore & fideliorè, quam pollicetur, operam, aurò ipsò, ditioribus ab *Avicenna* commendato, carius, in varias formas, partium & morborum varietate ita jubente, effectum, de quibus *Job. Andr. à Cruce, Paræus, Aquapendens & cæteri* videantur. Liquidorum numerum varia iterum augent, aqua simplex, saponis, oleum, mel, butyrum, adipēs, sulphur, plumbum liquefacta, omnia fervida. His tamen sicca præstare, communis omnium vox est; cum enim, ut reliqua taceamus, humidorum in morem huc illuc diffuant, nec suis facilè terminis contineantur, plerumque debitos exulcerationis limites transcendunt, quod in solidis cavere haud difficile est.

IX. Utrisque tamen *Potentialia*, de quorum nobis virtute certò constat, in pyrophobis præsertim & nostratibus longè præferuntur, quæ ignem actualem præ

præ se non ferunt, vim verò ignis æmulam, adulando quasi, unde æmulatoria, adulatoria audiunt, à partis actuata calore, ægro ne quidem opinanti satis produnt. Horum tantus iterum numerus, quantus Chirurgorum aut barbitonorum, quorum singuli sua hic secreta crepant. Solida sunt & liquida, eademque simplicia & composita; illa ex benigniori materia primitus constabant, ab *Oribasio, Aëtio, Celso* notata, ex quibus *Thom. Bartholinus* nihil efficacius cinere fraxini scribit *disert. 5. de Med. Danic.* Post *δρασικώτερα* alia addita sunt $\frac{r}{s}$, auripigmentum, butyrum $\frac{ij}{ij}$, aq. fortis. Ex compositis ubivis obviis lapis ruptorius *Joh. Fernelii 6. m. m. 19.* nobilitatus est. *Conr. Victor Schneiderus l. 4. de catarrhis c. 2. c. 11.* globulum ligneum spiritu nitri probè inebriatum extollit. Itali & Galli varia indolentia jactant, hæcque inter *Phil. Grunlingius* cum *Heurnio 1. meth. ad prax. & Sennerio instit. c. ult.* sexcentis aliis è lixivio saponis paratum præfert *c. 2. obs. Med. 38.* Chimici ex Da in aq. forti soluta & in lapidem lanæ instar concrenentem l. a. redacta simile parant. Cæteris, ut famam hanc rectius sustineant, opium plerique admiscunt, qualium apud Veteres & recentiores non pauca reperies; se tamen divinare non posse fatetur *Fel. Platerus*, quò opium modò omnem ita partium sensum sopiat; cui adstipulatur *Paraus*; nec opus hòc esse putant, modò decens adustionis locus eligatur; contra ubi fit, etiam indolentia illa, etiam opio nupta dolorifica fieri. Experientiam tamen opponit *Joh. Agricola* rationes omnes eludentem *comm. in Popp. part. 2. tr. de arsenic.* Verùm enim verò etsi *ἀνασθησιαν* hòc modò aliquam & veluti brutum sensum induci posse non inficiamur, cùm tamen non semper satis tutum opii consortium sit, [gangrænam enim hòc inductam *Franciscus Hildesheimius spicileg. 1. de*

1. de affect. cap. notavit] quid opus huic se periculo submittere, cum præsertim, ubi secundum artem fiunt, de insigni adeò dolore metuendum non sit? minore enim dolore & periculò conficiuntur, quam venæ ad emittendum sanguinem aperiuntur, *Scultetò teste l. c.* Sed fat de igne.

X. Sequitur *Ferrum secans*, quod sub diversa etiam facie operam suam elocat. Phlebotomus huic placet, illi scalpellum, aliis alia. Sunt qui lanceolam, imò & forcipem admovent. Suum cuique pulchrum. Dum verò in universum secans hinc ferrum chirurgorum manibus excussum vult *Scultetus l. c. p. 1. tab. 30. & tab. 55. fig. 1.* assensum eidem nostrum non damus, nec allegatæ eum rationes merentur.

XI. Quicquid autem elegeris, modò administrandi seu ἐγχειρήσει certà opus est, ferroque, ut hinc incipiamus, vel simpliciter inciditur cutis, vel manu utrinque elevata lanceolâ discinditur, statimque pisum vulnuscule imponitur. Modum hunc omnium expeditissimum & omnis expertem periculi pluribus *Johannes van Horne in microtechn.* laudat. Operosior alter est *Glandorpii*, qui cutem forcipe in medio perforatâ apprehensam à subjectis musculis attollit, deinde id, quod forcipis foramen implet, aptò cultellò aufert, rotundò statim foramine relicto. Peculiare imò instrumentum aliud forcipem incisoriâ dictum invenit, quod & apprehendit cutem & ad decentem ulceris foramen simul excindit. Modum cum instrumentis delineatum vide *l. c. c. 8. & 12.* ubi pariter, quæ hanc operationem premunt, difficultates recensentur. Frigidum hoc, cujus *Paulus* meminit. *l. 4. c. 7.* cauterium censemus, de quo aliàs varia variorum Auctorum judicia leguntur, aliud-

B

que

que ab hoc nostro. *J. Caesar Claudinus in responsion. Med. c. ult. de usu & nat. cauter.* sistit ab effectu hōc, ut putat, nomine insignitum.

XII. Quā caustica *actualia* primi quidem Inventores simplici ferrō ignitō, quō adurebant, contenti erant; auctā pōst arte, in innocentis vicinæ partis tutelam, adjectum alterum fuit defensorium non ignitum, fœmina dictum, quod loco adurendo imponitur, ignitumque seu mas in fœminam intruditur, ut cutem manifestō ita modō adurat. In meticulōforum solatium *J. Casseri Placentini κρυψιπυρετον* s. pyxis cujuscunque aptæ materiæ occultum intra se Vulcanum gerens, cumque ignis adspectu omnem ægro metum adimens inventa fuit, prædita ex altero extemo, quō parti apprimitur, orbiculari foramine, ex altero operculō candenti ferro conjunctō, quod deorsum pressum, jam durius jam mollius, pro partis lædendæ dispositione, ætatis conditione, ægri constitutione, inurit, quæ & alia scitu hīc digna *Aqua pendens oper. chirurg. de fontic.* plenius explicat, exhibitā accuratā insimul anatome instrumenti in adjectis circa finem figuris *ad p. 122. l. c. Scultetus* plusquam sexcentos hōc modō fonticulos cum admiratione adstantium & patientium risu paravit *l. c. tab. 55.*

XIII *Potentialium* communis administratio sequens est: locō inventō emplastrum triapharmacum aut defensorium aliud tenaciter adhærens ad pisi magnitudinem in medio perforatum imponitur, cui pōst foramini cauterium sputō prius, si solidum est, madefactum, ut nudam cutem lambat, concreditur, mox aliud quod firmet & retineat, superadditur, fasciisque pars involvitur: in liquido pro defensione paulō majore curā opus est, ut ex chirurgis patet. Obtentō fine, quod nunc citius nunc tardius fit, & escharā præsentē, vel butyrum s. s. famili

ariter inungitur, quod tamen *Aquapendens* ob metum gangrænæ repudiat, vel unguentum de betonica, emplastrum diapalmæ, aut horum simile maturans, cataplasma apud *Sennertum* in *instit.* descriptum, donec eschara separatur, applicatur; excavato ulcere pisum, globulus rad. gentian. ligni hederæ vel pilula cerea inditur, spleniolô aut chartâ cereatâ, folio hederæ, chartâ bibulâ aut luforiâ super injectis, ne excidant, munitur, sordesque bis vel etiam ter de die absterguntur. Hodie familiariter ligaculis coriaceis, laminas cupreas, argenteas, continentibus utimur. Verum cum sæpius debitum ligaturæ modum vix & ne vix quidem tenere possimus, laxior autem globulum non satis fideliter firmet, strictior humiditatis non modò sed & sanguinis affluxum impediat tabemque parti inducat, commodius utique *Joh. Wallæi* emplastrum, quò solò impositò absque ligatura fontanellas conservare novit *m. m. p. 105.* applicaretur, modò modum hoc componendi aperuisset.

XIV. *Joh. Guintherius Andernacus de vet. & nov. Med. comm. 2. dial. 5.* notabilem alium fonticulos effodiendi modum tradit, radiisq; Ois pilâ crystall inâ exceptis partem adurit: successûs non infelicis secuti *l. Andr. Matthiolus comm. in Dioscorid. l. 5. c. 56.* testem se autoptam sistit. Idem causticò sive urente vitrò fieri posse *Glandorpius* autumat *l. c. c. 3.* Operatio verò nobis eâ, quæ fit ferrò candente, longè molestior videtur.

XV. Pergimus ad *Locum*. De hoc in genere si quæris, commodissimus ille est, quem æger oculis & manibus tractare, cui ligaturas commodas applicare potest, quò suam vasa sarcinam vitiosi ichoris sine dolore aut eo tamen exquisitiori exonerare norunt. In hoc verò eligendo dici non potest, verbis *Rolsinccii*, quàm hæreant, quos *Anatome, Medicinæ oculus*, destituit, chirurgi;

inurunt quidem cauteria, sed quæ vehementibus ægrum doloribus, quoties in muscoli corpus aut tendinem incidunt, excruciant *dissert. Anat. l. 1. c. 1.* quæ sentinam non exhauriunt, nullâ ligaturâ muniri possunt. In specie verò in variis infimi, medii & supremi ventrium partibus hæc Veteres ulcuscula excitarunt à *Severino l. 2. pyrotechn. chir. p. 1. c. 7. 8.* notatis, sed potissima suis cum Autoribus desiere. Memoratu dignum est, & nusquam ullorum scriptis, ut putat, notum quod *Thom. Bartholinus* inter primam secundamque dorsi vertebram inustum feliciter, in metu phthiseos, quam defluxiones à capite minabantur, novit *c. 4. hist. Anat. 33.* An hoc ipsum illud est, quod *Paulus Barbetti chir. c. 20.* Italos in dorso summo etiam successu parare scribit? Tres verò partes supersunt, quibus consueti hodiernum fonticuli fiunt, caput, brachium & crura.

XVI. Caput triplici iterum in loco huic operationi subjicitur, in sincipite, occipite & post aures. Sincipitis in futuræ coronalis & sagittalis concursu adustiones Italis præprimis celebratæ sunt, persuasis hæc potissimum viâ humores in cerebro collectos & ad inferiora descendere consuetos emungi, laudantque hoc nomine *Aquapendens oper. chir. Severinus, Zac. Lusitanus, Scultetus l. d.* & plures propriâ & alienâ nixi experientiâ, simulque locum, inveniendi viam & operandi modum monstrant. Nos, omnium pace, etsi de hujus emissarii viribus in humorum vitiô evacuandô egregiis, quas varia hinc inde facta experimenta satis superque defendunt, nulli dubitemus, quia tamen ob delicatæ partis conditionem multis hæc operatio periculis, etiam superficiali tantum cutis inustione susceptâ, quâ contentus est *Rolfinccius meth. cognoscend. & curand. cap. affect.* exposita est, nec ex infra dicendis priva hinc capitis excrementa effluunt, sed sanguinis, quibus æquè

æquè faciles & tutiores per alias corporis partes effluendi rimas monstrare possumus, vel hac de causa cum *Job. Baptista Montano cons. med. 143* cæteros ut silentio transeamus, hoc commendare præsidium non audemus, adde *Sennerum l. 1. pract. p. 1. c. 5. q. 3*. Augere periculum *Theophilus Kentmannus* potest, qui calidum innatum & humidum radicale halitus hîc instar efflari quotidie metuit; sed ridiculè. Secundus in occipite locus nucha est, in inter primam & secundam colli vertebram, ubi summa vertebra cum capite conjungitur. Emunctorium hoc cerebelli præprimis *Thom. Fienus l. 4. de cauter. c. 12*. habet minusque frequenter instituitur quàm necessarium videtur secundum *Paul Barbetti l. c.* Sed exiguum huic etiam pretium ponit *Hildanus duplici de causa c. 1. obs. chir. 42. cent. 6. obs. 4.* cui adstipulatur *Domin. Panarolus pentecost. 4. obs. med. 37.* *Gregor. Nymmanus de apoplexia*. Nec enim globulo locus nec deligationi, nec, quod meritò addimus, evacuationi cerebelli idoneus est. Tertium itaque locum eligunt alii in cavitate infra utramque aurem. Occasionem huic fonticulo præbuisse putantur vetustissimi quidam Medici, *Rhases, Avicenna &c.* qui sæpè sæpius aurium adustionem inculcant, quâ tamen potius nudam illam & simplicem adustionem quàm nostram hanc voluisse videntur. Quicquid sit, parvam & hîc auxilii nobis spem pollicetur, cum omnem deligationem respuat, nec debitè fluat, sed statim exarescat, vide hanc operationem apud *Balth. Timæum l. 1. epist. med. 23.* à *Severino* laudatam: setaceum nostrò judiciò fructuosius substituitur.

XVII. Post caput Artus præ partibus reliquis hoc maxime remediò dignos censent Practici, unde brachiis & cruribus frequenter imperant; nec incongruè: huc enim vasa emunctoria paria decurrunt, ligaturæ comòdè administrantur, facilisque humorum peccantium ri-

vulus allicitur. Et quidem in brachio locum quadruplicem quærunt, omnem tamẽ circa muscolum deltoidem, cujus Antiqui potissimi medium vulnerabant, alii finem, quidam exteriorem seu sylvestrem; interiorem alii s. domesticam partem, & quidem rectissimè, plurimum assensu, interstitium inter deltoidem & bicipitem musculos in parte potius superiore, ceu minus sensibili, quàm in inferiore, aggrediuntur. Contrarius tamen est *Sennertus paralip. 19. ad instit. l. 5. p. 1. s. 2. c. 9.* cujus rationes examinat *Schneiderus l. 4. de catarrhis c. 11.*

XVIII. In crure itidem locus variis varius placet; hic supra, ille infra genu, hic in domestica, ille in sylvestri parte occupatus est. Domesticam autem sylvestri omninò præferimus, non tam ob vasa pauciora secundum *Aquapendentem*, quàm periculosam lati muscoli in exteriori crure obvii læsionem secundum *Hildanum*, quem cum rei ignarus inureret, malè successit apud *Grunlingium c. 2. obs 37.* Optimus verò iterum locus est interstitium muscùlorum & in specie supra genu inter vastum internum & sartorium seu gracilem anticum, quem vasorum vicinitas, tendines non adeò metuendi, deligationis commoditas commendant. In pedis interiore regione fiunt inter soleum & gastrocnemium, in exteriori inter gastrocnemium & peronœum. Hòc locò alterà vice non rectè observatò apud *Grunling. l. c.* neque sic feliciter processit operatio. *Adrianus Spigelius* infra genu locum elegit in regione poplitea inter medios gastrocnemios juxta venam popliteam, quod inter duo bicipitis principia in brachio in usum quoque duci posse credit *Job. van Horne. l. c.* In interstitio autem hoc inveniendò summa rei cardo versatur; explorari tamen digiti apice sub flexione & extensione partis & muscùlorum facile potest; in hoc enim motis musculis, digitus quiescit.

Cœte-

Cœterùm latus etiam observare jubent, qui omne hîc punctum ferre volunt, & hepatis sentinam fonticulô dextri cruris, lienis sinistri exantlandam suadent; quod idem in brachio, dextrâ vel sinistrâ capitis parte affecta, inculcant, vid. *Aquapend. l. c.* sed sine fundamento, quod usus mox testabitur.

XIX. *Tempus*, anni respectu, ut quodlibet morbum quemlibet facere ex *3. aph. 19.* ita urgente necessitate hujus remedium ferre potest. Ver tamen, si moram indulget indicans, quod naturam adjutricem, vires vegetiores, humorum motum ad exteriora proclivem, promittit, præ cœteris primas meretur, post autumnale. Laudari etiam dies serenus, hora matutina solent. Morbi intuitu, purgatione, V. S. & aliis, quibus opus est, præmissis nec proficientibus, ferrum & ignis valent *8. aph. 6. recogn. Vorst.* Præviâ hâc humorum pravorum in cacochymico corpore redundantium evacuatione desuper habitâ, ruit maximô ad fonticulum impetu sentina cum partis corruptione & morte secutâ apud *Panarolum pentecost. 4. obs. 21.* De durationis autem tempore, & quamdiu aperti tenendi sint, sollicito respondent communiter: quousque fluant. Rectiùs alii; quamdiu indicans adest. Unde errant, qui fonticulos vel nunquam iterum obstrui posse metuunt sine vitæ aut sanitatis periculo, ut choleram ex occluso natam vidit *J. Michaël Februs de absinth.* mortem ipsam inductam *Crato in consil. 221.* pariaque tantum non quotidiani casus varii suggerunt: vel ad certos dies, menses & annos restringunt. Morbi, causæ morbificæ præsentia & absentia, virium εὐφορία rem determinare debent: utque natura ipsa non rarò, causâ morbi evacuatâ, hos occludit sine noxa, ita & Medicus potest debetque naturæ imitator; sensim tamen sensimque *2. aph. 51.*

XX. Restat *Usus*, quem vitiosorum à sanguine diversorum humorum expurgationem sed paulatinam diximus; unde locum tuentur purgantis & phlebotomiæ in hominibus qui his ferendis non sunt, secundum *Guidonem de Cauliac. de cauter. doctrin. 1. c. 3.* arteriotomiæ secundum *Guilh. Rondeletium meth. cur. c. 14.* substituitque in horum fastidio *J. Baptista Sylvaticus* pilulas mastichinas frequentem in usum vocatas *cent. 1. obs. Med. 29.* *J. Sophronius Kozak* scarificationem de sale *c. 9. s. 19.* nec non generosum cum illis *Rolfinccius* auxilium de febr. *c. 83.* *Severinus l. d. universale*, *Schneiderus* publicum emissarium *4. de catarrh. s. 2. c. ij.* salutant. Vapores etiam nocivos hinc manumitti *J. Casar Claudinus respons. med. 43.* ex communi ferè consensu largitur: dubitare verò de his *Rolfinccius l. c.* cœpit, & si effluunt, vix tamen hinc sublevari naturam credit. Sed quid hi, nisi humores attenuati? Tales autem è sanguine surgere, hunc, quò id reditq;, comitari, morbos producere & sui exhaustu tollere, in confesso apud omnes est. Paucis abhinc annis in puero decennali notabilem sanguinis ventositatem, palpitationis cordis gravissimæ nec non totius corporis, excepto capite, convulsionum causam, aliis medicamentis ne quicquam proficientibus, V. sectione [secundum illud Hipp. τῆ ἀνεμίῃ φλεβοτομίῃ] nullâ licet sanguinis guttulâ præter votum effluente, feliciter solvimus, eodemq; simul momento symptomata jam recensita, Deò benedicente, cum adstantium omnium stupore, sustulimus. Cur idem hæc apertâ viâ fieri negemus?

XXI. Humores autem effluere hi ipsi oculi nostri notant. Qui verò, quales & unde sint, Eridos inter Autores pomum est. Breviter: ut sanguinis non modò sed & lymphæ ductus, in artubus præcipuè, occurrunt varii, ita vitiosam sanguinis colluviem variam, nec

non lymphaticum humorem naturæ modum non tenentem exulceratis his locis stillare omninò persuasi sumus, unde nunc simplex, nunc varia & mista materia, nunc insipida & mitis, nunc salsa, acris, in transitu lancinans, modò cruenta, nonnunquam etiam purulenta, tenuis & viscida, nunc benigna, nunc maligna & venenata, nunc multa, nunc pauca, pro naturæ pellentis robore aut imbecillitate, materiæ adfluentis copiâ vel inopiâ effluit, nec pituitosus & melancholicus, si sanguini inest, humor, has vias detrectat, vide *Cassp. Hoffmannum de liene c. 9. Dan. Sennertum l. 3. prax. p. 5. s. 2. c. 2.* errorisque ita facilè convinci possunt, qui cum *Prosp. Martiano, Helmontio* & contribulibus aliis materiam hanc non latitantium in sanguine vitiosorum humorum sobolem, sed bonorum in ipsa ulcerata parte corruptorum partem dicunt; sed dicunt sensibus & ratione sanâ contraeuntibus: morbos his sanguinis sordibus debitos, fluente feliciter fonticulorum humore, tolli plurimos, nemo non novit: causam ergò his evacuari morbificam, non solum corruptum partis sanguinem, necesse est: alii assumti odorem, aceti aut succi limoniorum aut aurantium acorem tertiâ aut quartâ à comestione horâ humores extillantes retulisse *Christoph. Benedictus tabidorum theatr. exerc. 29.* notavit, saporem olerum comestorum, leguminum, carnis suillæ suscipere *J. Theod. Schenckius exerc. Anat. 2. l. 1. s. 1. c. 30.* scribit, certò altioris scaturiginis argumentò.

XXII. Non dubitandum itaque, dum paulatim & per ἐπιεργον ita variorum mineram affectuum fontes hi, ordinariis naturæ emunctoriis vel deficientibus vel insufficientibus, exhauriunt, variis omnium ventrium, partium & artuum inferiorum & superiorum morbis, chronicis præcipuè & contumacibus, sub debili etiam vi-

rium fulcro & aliis remediis impari, utile non modò, sed & necessarium maximè, sive præservatorium sive curatorium præsidium adferre, ut ita præcipitante nimis judiciò urbe ejiciendos jubeat *Martianus l. c.* qui fonticulis præservatoriè utuntur, nec causæ sat inveniat sive trium ille Imperatorum Medicus *Joh. Crato*, ut suspectos hos vel sympatriotis nostris tantùm ob aëris Germanici intemperiem reddat, *consil. 221.* sive *Petrus Poterius*, ut errorem Medicorum, arbitrantium defluxionum curam in fonticulorum tormentis reconditam esse, falsè derideat, *cent. 1. observ. 25.* nec *Fumanella & Primerosius l. c.* mirari necesse habeant, quò juvent modò in brachio aut crure facti fonticuli, capite stillante, aut quâ materia viâ ab internis ad externa fluat; viam sanguinis circulus monstrat, materiam vasa jam adducta suppeditant, motum natura promovet, nec à cerebro, hepate, liene, utero aut similibus privata hæc excrementa accersere opus est. Sanguinis præcipuè purgamentum fonticulus est; cujus dum sordes, potissimorum morborum fomitem, exhaurit, dum inordinatum motum, ferum, sanguinis aurigam, avertendo, à nobilioribus ad ignobiliora, ab interioribus ad exteriora quasi frenò injectò derivando corrigit, sanguinis & consequenter partium omnium intemperiei occurrit, correctoque sanguine omnibus partibus & toti corpori prospicit: quò enim plus humorum hîc effluit, eò minus dubio præcul in caput, fauces, nares, oculos, pulmones, pedes & partes quascunque influit: contra hòc sublatò emunctoriò, effluxu hòc denegatò, totum corpus quasi cataclysmò obruitur, morbi omnis generis cætervatim propullulant, sæpè mors ipsa, experienciâ tantum non quotidianâ adstipulante, sequitur. Per quam convenienter *Rolfincius*: Veteres nihil memoratu dignum

gnum gesturos se arbitrabantur, nisi vim belli aliò transferrent. Consilia hæc Medici imitantur, dum humorum noxiorum impetum ad ignobiliora loca per fonticulos derivant. Olitores currentem suò tramite rivum, quò suadet usus irrigationis, inflectunt: ita Medici cum non licet ab afflicta parte peccantem in ea vacuare materiam, ad proxima divertunt loca, *meth. med. spec. comm. l. 4. l. 6. c. 3.* In specie horum effectus qui desiderat, adeat *Joh. Cunrad. Dieterichium in Jatr. Hipp. sub voce πῦρ, Ephemer. nat. curios. ad annum 3. obs. 156. Christoph. Schorerum l. c. Frid. Hofmannum meth. med. Wal. l. 1. c. 20. Rolfinccium l. d.* Nobis impræsentiarum prolixioribus esse nec licet nec libet, sed potiorum priùs symptomatum mentione vel binis injectâ rivum claudemus.

XXIII. Varia autem infortunia comitari non raro fonticulos solent, præprimis non ritè factâ administratione nec debitò in locò, *Fort. Fidel. de rel. med. l. 2. c. 2.* Inter præcipua occurrunt inflammatio, gangræna facile in sphacelum degenerans, carniùm luxuries, putredo, præmatura exsiccatio, occlusio, quibus potissimis decenti partis deligatione nec non diligenti sordium bis de die ad minimum, vel etiam, magnâ humorum copiâ urgente, ter imperatâ mundatione in occursum ire possumus. Necessaria alia remedia ubivis obviam. Geminam verò quasi panacæam omnibus his opponendam periculis, alteram *Galbanetti*, plusquam mille experimentis nobilitatam, alteram *magni Ducis Hetruriae Scultetus l. c. p. 1. tab. 55.* describit, qui videatur. Excrecentiam hanc carniùm in fonticulorum labiis è succo nervoso fieri *Francisc. Glissonius de anat. hep. c. 45. Gualt. Charleton. in Oecon. animal. de distributione hujus succi exerc. 10.* volunt. Explodunt verò utrumque *Ant. Deusingius de nutrit. succ. nerv. comm. §. 20. & seqq. Edmund de Meara e-*

xam. diatrib. 16. Willisii de febr. Nec è longinquo petere causam necesse habemus, quam largus subinde boni sudor sanguinis abunde satis ostendit. Hoc symptoma floccificavit *Hildanus* suapte facile sponte evanescens, quin & sanguinis sudorem, ut sequatur, frictione interdum provocare jussit. Remedium quærentibus præter vulgaria cineres ex magmate spir. mellis destill. calcinato & pulverisato inspersi felicem operam spondent. Exsiccati hujus fontis, sub arctâ nimis ligaturâ parte & vasis nimis compressis, casum suppeditat *Scultet. l. 6. tab. 52. fig. 2.* Obstructi reserantur secundum *Wal. l. d.* purgante impositô v. g. globulô ex rad. helleb. nigr. agar. rhab. humorem vitiosum modestè advocantium secundum *Frid. Hofmannum l. c.* Associant alii cantharides, de quibus ut & vulgatoribus aliis Autores consulantur. Nos manum de tabula tollimus atque hanc tractationem cum *δοξολογία* divinâ obfirmamus, chartæ solùm complendæ gratiâ coronidis l. addentes.

I.

Illud *Julij Firmici l. 3. c. 5.* ex astrorum decreto quosdam mortaliū cauteriis curatum iri.

II.

Alterum *Primerosii l. c.* in Gallia sordidum adeò & foedum fonticulorum ulcus haberi, ut, si nubilis puella aut vidua illud habeat, vix procos inveniat; si subdolè illud occultet, statim atque res nota fuerit, liceat legibus quantumvis solenniter promissum matrimonium deserere.

Risum teneatis Amici!

F I N I S.